

ב

מלחמת ששת הימים בשירה ובפיוט

1

'מי כמוך' ליום ירושלים
הרב יוסף משאש, רבה של חיפה

סימן: אלפ"א בית"א יוסף משאש חזק ואמץ אמן
מי כמוך ואין כמוך. מי דומה לך ואין דומה לך

אלהים ברא ישראל למופת. אפפוהו כל יסורי התופת. אותו כל אגרוף רשע תוקפת. בוז יבזו
לו (שיר השירים ח)
בכל דור עומדים להשמידו. בני ישמעאלים ועשו דודו. ברוך עושה נפלאות לבדו. צל על
ראשו להציל לו (יונה ד)
גבורות אלהים אגידה. גלה לעינינו בארץ חמדה. גדושים פלאים בלי מדה. בנבל עשור זמרו
לו (תהלים לג)
דב אורב נתעב. דאה בגאונתו להגיע עד נצר עב. דגל ישראל הוא לו ללעב. מאפס ותוהו
נחשבו לו (ישעיה מז)
הרוסים גוי האוהב עלבון. הם חשבו במזרח התיכון. נובון. הרימו לשחוק בו כמו
סביבון. ופתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו (תהלים עח)
ועוד הגדילו המדורה. וחברו לטמא סוריה הארורה. וחוסין הירדני נאזר בגבורה. ושרי
החילים אשר לו. (מלכים א' טו)
זרעו הרוסים איבה בלבם יחד. זרע ישראל כליל יהיה נכחד. זרע מרעים החליטו פה אחד.
כמשפט הזה יעשה לו. (שמות כא)
חרתו על לוחות ביד בנימו. חקקו על קירות בתימו. חסלו ישראל ואת שמו. עד בלתי השאיר
לו (במדבר כא)

טַמְאִים הִגּוּ כָּל עַם בְּשִׁפְתּוֹ. טוֹבַחַּ הַיְהוּדִי אַחַת דָּתוֹ. טוֹב הַצָּפוֹן יֹאכַל וְכָל חֲטָאתוֹ. אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ (ויקרא ד)

יַחַד רְשָׁעִים בַּל גְּבוּל עֲבַר. יַעֲרֹכּוּנוּ כְּזוֹחֲלֵי הַמִּדְבָּר. יִשְׁיִיגוּנוּ עִם הַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבֵר. וְכָל הַשָּׂרֵץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ (ויקרא כב)

כָּל הַחֲיָלִים פָּתוּ לְהִתְגַּבֵּר. כְּבוֹד יַעֲטְרוּם וְכֶסֶף עוֹבֵר. כֵּן רַחֵם רַחֲמֶיךָ לְרֹאשׁ גְּבַר. נִתּוֹנִים הֵמָּה לוֹ (במדבר ג)

לְקַחְהָ רוֹסְיָה לְבָם בְּתַחֲמֻשָּׁתָהּ. לְחִיל הָאָוִיר וְיָם וְיַבְשֶׁתָהּ. לְבָן נֶצֶר נִתְעַב אָמַר לְרִשְׁתָהּ. מִשְׁכָּנֹתָ לֹא לוֹ (חבקוק א)

מָאֵד נֶשֶׁק עֲצוֹם וְרַב. מְסָרָה רוֹסְיָה לְאַרְצוֹת עָרַב. מִלֵּל אוֹיֵב אֶפְסֵי קָרַב. פָּעַם אַחַת וְלֹא אֲשַׁנָּה לוֹ. (שמואל א' כו)

נוֹסֵף עוֹד כִּי הַרוֹסִים אוֹתָם לְמַדּוֹ. נִכְלֵי מַלְחָמוֹת וְלָהֶם עוֹדְדוֹ. נִתְּנוּ צוֹ גוֹי אֶחָד הַשְּׂמִידוֹ. וְהִחְרַמְתֶּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ (שמואל א' מו)

סִכְסְכוּ גַם מִמְשַׁלֵּת צִרְפָּת בְּנוֹ. סַרְבֵּי דְהַגּוֹל לְתֵת אֲוִירוֹנִים קְנִינוֹ. סָר צֵלוֹ וְנוֹסֵף עַל שׁוֹנְאֵינוֹ. עֲבַר מִתְעַבֵּר עַל רֵיב לֹא לוֹ (משלי כו)

עֲצָמוֹ מִצְמִיתֵי אוֹיְבֵי שְׁקָר. עֲלִינוּ פָּצוּ פֶּה לְעַקֵּר. עֲצָבוֹ חִרְפוֹ גִּדְפוֹ כְּלֵי חֲקָר. הָעַם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ (תהלים לג)

פְּרָאִים הַקִּיפוֹנוּ מִכָּל עֲבָרִים. פְּתִיל צָמִיד בְּשִׁפְלָה וְהָרִים. פְּרִשׁוּ רִשְׁתָּ בְּהָרִים עִם הַסּוּרִים. תוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ (תהלים צה)

צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְכָל פְּקוּדָם. צְבוּרִים כְּשֹׁנֵי חֲשׂוֹפֵי עֲזִים נִגְדָם. צוּר יִשְׂרָאֵל מְעוֹזָם וְכַבּוּדָם. כִּי קָדַשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ (ויקרא כד)

קוֹל יִשְׂרָאֵל יוֹם יוֹם שְׁלוֹם מִבְּקָשׁ. קוֹל אוֹיֵב רַק מַלְחָמָה וּמוֹקֵשׁ. קוֹל ה' עִם עַקֵּשׁ תִּתְעַקֵּשׁ. כְּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ (ויקרא כד)

רָבוּ הַיָּמִים עֲשָׂרִים בְּמִצְוָהּ. רוֹבְצִים עַל הַגְּבוּלוֹת בְּיַד חֲזָקָהּ. רַחֲמִים מִבְּקָשִׁים בְּצוּם וּצְדָקָהּ וּצְעָקָהּ. כִּי יִצִּיל אֲבִיוֹן מִשׁוּעַ וְעֵנִי וְאִין עוֹזֵר לוֹ (תהלים עב)

שָׁמַע שׁוֹעֵת עֲמוֹ אֵל שׁוֹכֵן רוּמָהּ. שְׁרִיּוֹן עֵטֶר בְּרוּחַ בִּינָה וְחֲכָמָהּ. שָׁם בָּהֶם רוּחַ גְּבוּרָה וְעֲצָמָהּ. כְּתוֹעֲפוֹת רָאֵם לוֹ (במדבר כה)

תְּמָרוֹת עֲשׂוֹן הַמַּלְחָמָה פְּתָאֵם עָלוּ. תִּקְפּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאוֹיֵב וְלֹא חָמְלוּ. תוֹתְחִיו וְאֲוִירוֹנֵיו בְּאֵשׁ כָּלוּ. גַּם פְּלִיטָה לֹא הִיְתָה לוֹ (יואל ב)

יַרְדְּנִים הָכּוּ מִכָּה מָאֵד קָשָׁה. יְרוּשָׁלַיִם הֶעֱתִיקָה מֵהֶם נִתְפָּשָׁה. יַחַד עָמָה כָּל חֲלָקָה קְדוּשָׁהּ. כִּי בָחַר ה' בְּצִיּוֹן אֲנֹהּ לְמוֹשָׁב לוֹ (תהלים קלב)

וְחוֹסִיּוֹן מִלְכָם בָּא בְּלָבוֹ קֶרֶץ. וְעָרְיוֹ נִפְרָצוּ פֶרֶץ עַל פֶּרֶץ. וְהוּא נֵעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. הוֹלֵךְ חֲשֻׁכִים וְאִין נִגָּה לוֹ (ישעיה ו)

סלון ממאיר היה לנו עם הסורים. סמר לבו בחזק מבצרי ההרים. סלעי מגור ועמקים
 נסתרים. חקקי בסלע משכן לו. (ישעיה כד)
 פוצצו הכל בגבורה נוראה. פוררו מבצריו מפל פאה. פלא נשגב מי עשה זאת ההפאה. זה ה'
 קונו לו (ישעיה כה)
 מלחמת סיני היתה למופת. מצרים כל פחה שם אוספת. מלכם נצר נתעב עינו רם נשקפת.
 וכל שרי הרקב אשר לו (מלכים א' כב)
 שם בעצם נשקו מבטחו. שש פי רגע ימהר נצחונו. שלחן יערכו בתל־אביב למענו. הוא
 ואשתו וכל אשר לו (בראשית יב)
 אלהים בקר עדר צאנו בחמלה. אויביו הפה ועשה בהם פלה. את סיני ועריו לעם סגלה. העם
 בחר לנחלה לו (תהלים לג)
 ששל עצום מאד לקחו. שרים גדולים בשבי נלקחו. שמע נצר חבלי מות מעיו הקדיחו. חבלי
 יולדה יבאו לו (הושע יג)
 חסדו גבר אל חי העולמים. חסל המלחמה בששית ימים. חי"ת פ"ף איר לא תשכ"ח עולמים.
 קדוש יאמר לו (ישעיה ד)
 זרע קדש ברכו לאל עליון. זרח אור לישרים יושבי ציון. זבחו אכלו שמחו דל ואביון. ושלחו
 מנות לאין נכון לו (נחמיה ח)
 קרבנות צבור חללי מלחמה. קדשו זכרם בהדור וקימה. קדוש ישראל יעטם אור כשולמה.
 לקראתו וישתחו לו (מלכים ב' ג)
 ותחת פסאו ומציא להם מנוחה. ומאבליהם יסיר יגון ואנחה. ואלמנותיהם ישיש בשמחה.
 ויתום ואין עוזר לו (איוב כט)
 את פצועי המלחמה יחלים. איתנים יהיו כמאז היו חילים. את הגומל כל אהד יברך
 במקהלים. וגמולו ישלם לו (משלי יט)
 מתנדבים ועוזרים חיים כלכם. מלב טהור נתונה נדבתכם מלך עולם יברך כל מתנדבכם.
 החיים והשלום ואתנם לו (מלאכי ב)
 צה"ל מפל נזק אל הצילה ושמרה. צלף עליו תמיד צנה סוחרה. צו לו תמיד יאבד מהרה.
 מחשב להרע לו (משלי כד)
 אני תפלה לאל אין בלעדו. את עמו ישמר ויגביר עליו חסדו. אבותיו יזכר ויסד תמיד בעדו.
 ובעד ביתו ובעד כל אשר לו (איוב א)
 מלכי שים עליו שלום טובה וברכה. מפל מחלותיו מרפא וארוכה. מדת שנותיו תהיה מאד
 ארכה. חיים שאל נתת לו (תהלים כא)
 נאמן תמיד יהיה לדתו ותורתו. נרו יאיר תבל בחכמתו ויראתו. נאם ונאם כל עם בשפתו.
 אשרי העם שפכה לו (תהלים ככד)

2

שיר נפלא נחמד ונעים על מלחמת ששת הימים (בדוגמת "מי כמוך" לפורים)
הרב אברהם כהן, מרבני ג'רבה¹

לוב תונס ומארוק תומכים, סעודיה וכווית סומכים,
צעקו אנו לכם, אתם לנו אחים.
יחד נועצו במזמה, והשתתפו במהומה,
להכרית את האומה, בני ציון היקרים.
סין ורוסיה עוזרים, למדינות הערבים,
יחד הם ניגשים, בנשק וכספים.
נאצר אמר לרבין, אתה עליך להבין,
כוחנו רב ותקין, בארץ ובאזורים,
בפרוץ מלחמתך, א'הלן וס'הלן בך,
ולא נשאיר לך, שריד ופליטים.
נאצר שמח ונעלס, ועם עאמר יתקלס,
יום יום בסוד נכמס, עם תומכיו הפושעים.
סגר מצר ימים, לאוניות ישראלים,
גרש כח העמים, אשר עליו חונים.
רכז כחות צבא, במדבר בערבה,
מסיני צעד ובא, להתגרות בגבולים.
לא קיבל שום עצות, מן רוב המעצמות,
ורק מתרברב בגאות, בדברי בוז וזדונים.
בטחו בעוצמתם, וריבוי צבאותם,
גם בנות בריתם, אותם מעודדים.
השכם והערב, בדברי שמצה וריב,
שיחדור לתל־אביב, ויתלה בה דגלים.
גם בצבא חוסיין, בגבולות הירדן,
חתימתו נותן, לרודן המצרים.
מה' היתה זאת, שיתבוסס וימות,
ונכבוש האדמות, השטחים הקדושים.
לקחנו ערי יהודה, ושומרון החמודה,
ולחוסיין ניתן תודה, שפרץ הגדרים.

חזוני נביאינו וחכמינו על אחרית הימים
מזהב ומפז רב נחמדים ויקרים.
מי כמוך אדיר אדירים,
מי דומה לך ה' באלים;
למנצח שיר מזמור, בו אספרה לאמור,
את מלחמת השחרור, בת ששת הימים.
עמנו גבור מלחמה, תקיף ורב עצמה,
נתן מכה איומה, לששת העמים.
נאצר היה מסתער, מתרברב תמיד כשעיר,
פיו פושק ופוער, להשמיד את היהודים.
נאצר נשיא מצרים, שונא ישראל בכפלים,
להם לוטש העינים, מנופף יד ומרים.
זמם יום וליל, לכבוש את ישראל,
ובה יהיה מושל, שולט ומתנקם.
והנה בא יומו, לאבדו ולהממו,
עליו תבכה אמו, ותתיפח מרורים.
שכח גורל המן, וגם היטלר ואייכמן,
חשב בא הזמן, לשים אותנו פגרים.
חוסיין ונשיא סודאן, אתאסי עירף ובומדיאן,
ונאצר על גבן, ראש לשועלים.
לבנון חיילים הסדיר, ולקרב לא הסעיר,
פחד מעם אדיר, מאריות ונמרים.
נשענו בעם הרוסים, וגם על הסינים,
ובכל עמי הקומוניסטים, ולנו יש אלקים.
בתשכ"ז כ"ו באייר, הכריז מלחמת צר,
וקרב עז ומר, התחולל בשערים.
צה"ל מאריות גבר, רזוע רשע שבר,
ומערכת המדבר, נהפכה לקברים.

חצי האי סיני, כבשו חיילי,
 והדפו כל אויבי, והתירו המצרים.
 ה' הפר עצתם, וקלקל מחשבותם,
 השיב גמולם בראשם, מחשבת אכזרים.
 חיל האויר הפציץ, השחית שבר ונפץ,
 כלו בהם החץ, ובוססום לרסיסים.
 נלחמנו בגבורה, ובנצחון עוז עטורה,
 ליהודים היתה אורה, ששון ויקרים.
 האויב ברח בבהלה, מעבר לתעלה,
 וחיילינו בצהלה, לקחו שללים.
 נשק רב עצמה, ומטוסי שמימה,
 ושריוני מלחמה, רקטות וטילים.
 לקחנו כולם שלל, ה' אותם בלל,
 והוליכם שולל, בלי דעת ודברים.
 טיבענו במצולות, טורפידות וצוללות,
 ואוניות משחיתות, ירדו לתהומים.
 לקחנו אלפי שבויים, וגם הרוגים ופצועים,
 דמם כמים נגרים, כשבילי הנחלים.
 נצחון עצום ורם, אשר כמוהו לא קם,
 השתוממו כל העולם, על נס הפלאים.
 צבאנו כובש ומושך, ועל במותם דורך,
 מעזה ועד שארם א־שיך, אבד כח צרים.
 מטוסים שלוש מאות, נשמדו בשלוש שעות,
 היללו כל הפיות, את חיל האוירים.
 כבשנו עיר עזה, בהדרה ובעוזה,
 עם שלל וביזה, היא גדולה בערים.
 ולנופלים חלל, שמם תמיד מהולל,
 לחשמונאים סמלם נמשל, לא ישכח לדור דורים.
 במותם נתנו לנו לחיות, על אדמת האבות,
 שמם חרות בלבבות, אנשים ונשים.
 יתברך חי מלכנו, צורנו וגואלנו,
 אשר פדה נפשנו, מיד העריצים.

שמחתנו העמוקה, בכבוש עיר העתיקה,
 שהיתה ממנו נתוקה, זה אלפי שנים.
 וכותל המערבי, בו שכנת אלקי אבי,
 לפניו אשפוך לבי, בדמעות נוזלים.
 וחברון עיר האבות, כבשנו בתשואות,
 ונשתטח בקברות, עמודי העולמים.
 וקבר רחל בידינו, תשמח כי היא אמנו,
 לה הבטיח אלוקינו, לגבולם ישובו הבנים.
 גם הסורים לקחו חלקם, ופוצצנו את נשקם,
 פני ה' חלקם, לנוס במדברים,
 כבשנו רמת הסורים, משם היו יורים,
 ומפגיזים ישובים, יושבי מבטחים.
 הושבת קן השודד, אשר אותו עודד,
 והאויב נשאר נודד, מדלג על הרים.
 צבאם נשאר פרוע, מדוכה ופצוע,
 שבור ורעוע, נתון במצוקים.
 סוריה הרשעה, צוררת ורעה,
 נהייתה לזוועה, בפחד ואימים.
 שב עמלה בראשה, אם על בנים רוטשה,
 אוי לאותה בושה, קדרו כל פנים.
 גם מירדן וסורים, לקחנו שללים,
 וכלי נשק עצומים, ושבויים נדכאים.
 סוריה המתיימרת, ובזדון בוז אומרת,
 להכחיד אומה הנבחרת, עדת אלקים.
 אל שוכן שמימה, יתן רפואה והחלמה,
 לפצועינו במלחמה, ויצאו מבית חולים.
 יהיה שמם לברכה, בתאריך המערכה,
 אשרי העם לו ככה, אריות ונשרים.
 עם ישראל המפואר, וכל חבר כנסת ושר,
 ונשיאנו הדגול זלמן שזר, יחי שמם לעולמים.
 דמי אחינו השפוך במלחמה, צועקים מן האדמה,
 ארצנו עתה שלמה, אל תשיבו השטחים.

אף שטח לא ישוב, ואותו לא נעזוב,
 דמנו יגר ויזוב, זה שלוש פעמים.
 על פתח עיר העדינה, ירושלים מקום שכינה,
 נשבע צבא ההגנה, להחזיק בה בעז ואונים.
 כל שטח הכלול בארצנו, אותו נחזיק בידינו,
 לנו עזר אלקינו, הגיעה עת הפדויים.
 אלקינו אשר בשמים, ישיב לשכנינו שבעתים,
 וכל תומכם בנשק ושפתים, יהיו משטח חרמים.
 תחי מדינת ישראל, עד עת בא הגואל,
 ויקיים לנו האל, שאר חזון הנביאים.
 רק באלהים נשען, ירחמנו כרחם אב על בן,
 אני אברהם הכהן, מחבר החרוזים.

נפשם מסרו על ישראל, ועל קדושת האל,
 בגן עדן תתנחל, בגנזי המרומים.
 השבית מלחמות, ועשה כמה נקמות,
 באלה האומות, אשר עלינו קמים.
 הודו לה' כי טוב, את עמו לא יעזוב,
 יבנה לו שוב, את בית העולמים.
 זה סימן המשיח, אשרי המחכה ובוטח,
 ובלב שקט ושמח, יראה טוב הימים.
 אשר גאלנו מיד צר, יושיענו מן המצר,
 הוא האויב האכזר, הרוסים והסינים.
 תהלה לצה"ל לחסין, ולרמטכ"ל יצחק רבין,
 ולכל גנרל וקצין, לנצחונותם האדירים.

3

צבאות ערב

רבי דוד בוזגלו²

צבאות ערב, עמדו לקרב, עם קול פחדים. מול בת ציון, למרות עליון, מושיב יחידים.
 וכדוב נזעם, פערו לועם, אל היהודים. לולא א-ל ממעל, אשר פעל, ונתנם אובדים.
 מצרים וסוריה עמדו, כשתי מפלצות. לאכול את יעקב נוסדו, וטכסו עצות.
 ירדן עם עירק נועדו, לפרוץ פרצות. אלג'ירינים מרוקנים קפלו ארצות.
 לטרופ טרף, ללא הרף, יצאו מחרידים. נשענים על מנדינו לבשו חרדות.
 פצצות ממטוסים נגדנו, הרבו לירות. פגזי הרק, על צדנו, עברו מדות.
 הביטו על, כל חיל צה"ל, כעל צאן אובדות. אוי לשיות, אם לחיות, הם מעותדים.
 אומץ לב ועוז רוח לו, לבנה של הגר. כי מסור הוא לגורלו, ובידו סוגר.
 כך הורה נביא שלו, יום בו נתבגר. ולכל תגרה, יום לה נקרא, את חרבו חגר.
 זה גורלי, עיקר הוא לי, אומר ומקדים. דקטטור מבעית כל רואיו, היה המצרי.
 אוי ליום הקדיש קרואיו, טורפים כארי. חיל אדום נלוה לצבאיו, במרום המריא.
 עד כי חרו, עמים נדו, לעם העברי. ואיך נחנו, סוף נצחנו, אלפי גדודים.
 אם לא כי שוכן עד נצח, קנא לעבדו. יום על נאצר עז המצח, השליך את פחדו.
 ובני בריתו עם רצח, אשר עמדו. בא יום אידם, יום נגידם, רד ממעמדו.
 וישראל, רחומי אל, הכניעו זדים.³

4

לא הכוחות

רבי דוד בוזגלו

לא הכוחות, לא המוחות, קבעו תבוסת מצרים עד לבכיתה.
 כי יד רמה, נעלמה, הפכה בין רגע על פניה שליתה.
 מי לא ידע, מי לא שמע, על דחלילים לבושי סות כאנשים.
 יום נאספו, וינופפו, חרבם סביב למדינתנו כנחשים.
 לבשו אימה, חגרו חימה, נקהלו על עם הוקם על.
 כי לשפוך דם, כל מאדם, וכנפש תרעב לאכול את בריתה.
 שד משחת, אשר לא חת, עמד בראש לשועלים אלופיו.
 זר ומוזר, חיש יתאזר, לשסות בנו את כלביו חנפיו.
 עוד מחנות, משורינות, אספסוף רב, מבני ערב.
 נאספו לו, תחת דגלו, ותעד הגר את נזמה וחליתה.
 לולא המם, והחרים, אלקי הצבאות בעל הבירה.
 כי כמלאכיו, מבורכיו, חיל צה"ל העלום על אש כחררה.
 איש כי ישמע, עינו תדמע, שיחת כופרים, עתק דוברים.
 אל מול רבו, יחרר לבו, ופתאום יכוף אל תוך אזנו אליתה.⁴

5

חלום דורות

הרב מאיר יהודה גץ (תרפ"ד-תשנ"ה)

רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

מתוך שיר שחיבר הרב גץ, רב המושב כרם בן זמרה, ולימים, ראש ישיבת המקובלים 'בית־אל' בירושלים עיה"ק, ביום שחרור ירושלים, כ"ח אייר ה'תשכ"ז. השיר נכתב בטרם נודע לרב כי בנו אבנר הי"ד נפל במערכה לשחרור ירושלים (בשנת ה'תשל"ז במלאת העשור הראשון לשחרור ירושלים חיבר הרב גץ שיר הודיה נפלא, מובא בספר 'רב הכותל' עמ' 171).

...הנאמין? חלום דורות, הר־הבית והכותל, כותל הדמעה והתחינה, כותל התפילה והגעגועים.
 אדון כל, ריבון העולמים, נורא אלוקים ממקדשיך, נתת עוז ותעצומות.
 ריבונו של עולם, מה רחוק אני, אבני הכיסופים אני נושק, ממרחקים, ממרומי הגליל,

חפץ אני לקפוץ, רוצה אני לדלג ולעוף. מחמד עיני, מוקד תחנוני.
מאזין לתקיעות השופר, ולאמירת ה"קדיש" מפי הלוחמים, לזכר הנופלים.
לבי נשפך כמים, דמעות שוטפות את לחיי, דמעות גיל ואושר, ודמעות רעדה...
נזכר הנני בדמעות אם, המצפה לשוב בן יקר, האב המעודד בפנים שלויים,
אך הלב סוער והפה ממלמל, חנון ורחום הגן, על בני בכללות ישראל...⁵

6

שירים ליום ירושלים⁶

הרב אליהו כ"ץ

רבה של באר שבע וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

יום בהיר, יום איחוד העיר, ויום כ"ח - זיו בגילה יאיר (סימן - ירושלים)

יום זה עשה השם, ברא תבל ומלאה בחכמה,
רם על כל רמים, שומר ישראל וגדל כח,
וזיכנו לאיחוד עיר המחוברת, הומה בה־שוב יונה תמה,
שפכו שמה אבותינו שיח, בעידן חדווה ובעת זנוח,
לנצח ישרה שכינתו בה, א־להי הרוחות בשר ונשמה,
יוסיף להראות נסים ונפלאות, לאסירי תקווה פּח־קוח,
מעיר דוד יצא שוב, דבר השם ותורתו התמימה,
כן יהי רצון אמן!

הרהורי יום ירושלים - שיר מזמור ליום הבהיר (סימן: אליהו כץ חזק)

אמונתי ותקוותי באיחוד ירושלים לנצח בהוד באור שבעתים לעולם תישאר אצלנו בידיים.
לא־יבוש יעקב ולא־יכלם ישראל, זקופים נעלה כולנו להראל ונשתחוה בהדרה הכבוד לא־ל.
יום בהיר בצמיחת הגאולה הוא לכולנו נכס וסגולה ועוד נמשיך מעלה מעלה.
הלאה קדימה לקראת הבאות חדורי תקווה בא־להי צבאות כימי צאתנו ממצרים בנפלאות.
ובארצנו תשכונה שלווה ושלום סיוטי העבר יעברו כחלום ותקווה זאת כמו יהלות המאמין
הוא יגיע הלום.
כהנים לוויים וישראל יחד שמחו ועילו ביום המיוחד בו גופי ונפשי תחד.
צדקה עשה השם לזכותנו בזכות הצדיקים וצדקניות אבותינו ומאוחדת בידינו עיר
תפארתנו!

חזקו אחים ואיחדו הלבבות, סחי ומאוס הפירוד ותועבות, באחוה נתגבר ונפריח תלאובות,
 יבוא יום ונגביר כ"ח, זיכרו אחי ולא לשכוח!
 זר זהב הבנה הדדית, היא לעתיד זהיר הידית, ומביאה בחיקה הצלחה מידית, ידוע תדעו
 בהבנה כ"ח זכרו אחי ולא לשכוח!
 קירות לבבנו כותל התקווה, נרחיק מתוכנו ערמה ותאוה, ואז באהלינו תשכון שלוה,
 ירושלים שגב וציון כ"ח, זכרו אחי ולא לשכוח!

ח"ג טו"ב בזיו, כ"ח אייר תשכ"ז (סימן - אליהו כץ חזק)

אזמר לך זמר עיר הקודש ירושלים,
 לילה אזמרה לך ואשירה בקר וצהריים,
 יום שחרורך לנו יום טוב בכפליים,
 הלא לזה ציפינו, ציפינו שנות אלפיים,
 וצנחנינו השתערו בך ולחמו הכוכבים משמים,
 כ"ח זיו ש"ת-ז"ך,
 צדיק א־דני צבאות פרוש עליהם כנפיים,
 חוסה ושמור עליה כעל בבת עיניים,
 זו עיר הקודש יקרה לנו שבעתיים,
 קודש הקודשים היא וכלילת יופי ירושלים!

7

ירושלים של קודש

הרב משה צבי נריה

(במנגינת: "ירושלים של זהב")

סיפרה הרבנית רחל נריה ע"ה: אחרי מלחמת ששת הימים, בהתרוממות הרוח של ראש השנה ויום כיפור, התחיל להתנגן בראשו של בעלי זצ"ל, השיר 'ירושלים של קודש' לפי המנגינה של 'ירושלים של זהב'. בימים שבין יום הכיפורים לסוכות הוא היה מאוד שקוע בזה וכל פעם הוסיף חרוז, הוסיף ותיקן והנה הגיע חג הסוכות ועדיין כל ההרגשות והחויות לא באו לדידו לידי ביטוי כשבחול המועד התנסח בראשו איזה חרוז נוסף והוא לא היה יכול להעלות את זה בכתב מפאת חול המועד, הוא ביקש את כל אנשי הבית להשתדל לזכור את החרוז ואם נמצא מישהו צעיר שלא קיבל על עצמו להימנע מכתובה היה מעביר את זה

לאחריותו, אך בליל סוכות זכה השיר "ירושלים של קודש" להיות מושר על ידי כל בני המשפחה והאורחים בשנה ההיא, ובשנים שלאחר מכן.⁷

שיר הזהב עדין ניבו חביב, יקר מפז.
הפך כינור, נוגן זָהבו לעיר שכולה רז.
עת בשלם עמדה סוכה יין מלכי-צדק מְשומר,
זהר האב כאבוקה נוהר אל זה ההר.

וכברזל חזק מצור שירו של הלוחם,
אך עוד השיר אינו גמור בעומק-לב פועם.
עם בן יחיד מני חברון צעד בחרדה,
שגיב קדוש הזיכרון של קדמת עקדה.

כי קודש-נצח זאת העיר חזון כל אחרית,
ולעומתו מתחיל השיר – מ"ספר בראשית".
עומד האב בְּדַחֵל-אֶהָב, איתן בהר-המור,
וברוחו עולה בלהב יצחק לקראת האור. (פזמון)

פזמון: ירושלים של קודש, תקות דור ודור,
שמך לנו תמיד – שיר מזמור.
קרנו בזוהר כהנייך מפז מנורה, שולחן,
בקע עלה קול לוייך נוגנים על הדוכן.

ושיר לשיר יביע אומר קול עולי רגלים,
מביכורים, מקציר העמר המון כהמות גלים.
בהיגדע זרוע עוזך, אמונים נשבענו לך:
"ירושלים אם אשכחך, גם ימיני תשכחו!"

עיר עוז-לנו לתפארת משוש לכל ערים,
קרית מלך מעוטרת לה סביב הרים. (פזמון)
עם גולה אסיר-תקוה לציון דרש
ובעת טולטל – תמיד קבע זכר למקדש.

בחרדת קודש עם עמד מול עזרת-כהנים,
כהן-גדול פסע, צעד, נכנס לפני-לפנים.
וכל עוד זכרך בער-יקד בעמקי לב
על נצחך העם נעקד שמך לא נשא לשווא. (פזמון)

בהוד נראה מאז נזכר: שער-מזרח – נוצץ, ניצב,
דלתותיו של ניקנור נחושת כזהב. (פזמון)
עתה באנו שוב אליך, חברנו לך יחדו,
בעז העפלנו מגדליך בסערת הקרב.

ועת מקדש שומם וריק ראה יוצא שועל,
רבי עקיבא אז שחק, האמין, צפה אל-על.
דם נעורים צלול מיין זרם בפרץ כל קיר
יתום ושכול ודמעות עין למענך העיר.

כי עוד יעלה, יחוג עם-רב. במקום שועל ותן,
ירושלים של זהב לרעייתו נתן. (פזמון)
צונחי צה"ל – טובי בניך, האדירו שם בגיבורים,
הפכו ישועה חומותיךתחלה בשערים. (פזמון)

מאז גלינו מקיננו "איכה יועם זהב"
חי חזונך בקינותינו בליל תשעה באב.
שוב מאחזין קושב תפילות כמקדש מאז.
שוב מאחזין קושב תפילות כמקדש מאז.

<p>וישראל אשר נחית עם הסגלה יעלו יבוא עם־זר־קנית לקראת הגאולה. (פזמון)</p>	<p>ולב־הכותל לעגומים לכל אובד, נידח, שפע עז וניחומים כמעין יפך. (פזמון)</p>
<p>תביאם ותטעם בנחלה ההר עוד תנשאם ותשמיעם בתקוע קול שופר.</p>	<p>ומול דביר קודש לברית ואות עם – תפלין עוטר ולעומתו מטטפות קול מבשר ואומר:</p>
<p>יבוא גואל לשבי־פשע בירושלים הבנויה, קומי אורי בפדות וישע ציון – הללי־ה! (פזמון)</p>	<p>עוד יקום לתלפיות בית־תפילה לכל עמים, כבשנים קדמוניות מקדש כמו רמים.</p>

8

מגילת מלחמת ששת הימים מארי עובדיה זכריה (נפטר בתשע"א) יליד תימן

קוראים יקרים רננו ופיצחו בשיר תודה והלל. לאלהי ישראל. אשר לא עזב חסדו ואמתו מאתנו, מתימן גאלנו. ולארצנו הקדושה הביאנו. כמה נסים ונפלאות שעשה עמנו ועם אבותינו. לכן מצאתי חובה לחבר אחרי מלחמת ששת הימים מגילה על שם הנסים הגדולים אשר התחוללו במלחמתם של ישראל כאשר הקיפוננו מכל צד ומכל פינה. וראיתי לנכון להעלותה על הנייר למען יסופר נס זה לדורות הבאים אחרינו, וזה נוסחה:

מגילת מלחמת ששת הימים

ויהי בימי נאצר הוא נאצר המולך מאלכסנדריה ועד גבול סוריה. בשנת חמש עשרה למלכו עשה משגה עם כל שריו ומפקדיו חיל גדול למדי המתיימרים צוררי היהודים לפניו: בהראותו את חוסר כבוד מלכותו ואת שאר שארית גדולתו מצרים רבים המתאמנים יום יום: ובמלאת הימים האלה עשה נאצר לכל העם הנמצאים בכל מצרים ואלכסנדריה למגדול ועד קטן מסדר כל הימים בחצר גינת פארוק המלך: קצין עם פס תכלת, אוחז בידו סוס זנב גמל עם צמידי כסף ושולחן שש בש. נודות עפר וחרס על רצפת מלט יבש מביא סחרחורת: ולשתות בבגדי שרד וכינים מכינים שונים וגם לכלוך רב כיד המלך: והמארשל כדג מתרוצץ כי כן צווה לו נאצר, על כל כלב ביתו לעשות כרצון איש ואיש:

אחר הדברים האלה ויקרא נאצר את כל מלכי ערב לארץ מצרים ויתיעצו יחדיו תוך יומיים, ויתנכלו על עם ישראל זה פעמים, להשליך אותם אל תוך המים: ויכינו כלי מלחמה מחרישי אזנים. טנקים ותותחים מרהיבי עיניים, וישלחום לגבול ישראל ולהרי אפרים, דרך מדבר

אשר אין בו מים: ויקבץ נאצר את כל צעירי מצרים לצבאותם, להילחם בעם ישראל ולכלותם, ולכבוש מהם את ארץ אבותם, ולקחת את נשיהם ולענותם: ויסיע נאצר את צבאותיו בשמחה וברננה, ויעבירם בחום המדבר הלוהט ובצינה. ויטע אהלו בגבול ניצנה, בתוך המדינה אשר בנה:

וישמע יצחק רבין ומשה דיין את כל התכונה, וינהיגו את צבא ישראל בחכמה ובתבונה, ויעזרם האל משמי מעונה, המציל את עמו ישראל בכל שנה ושנה: ובשנת תשכ"ז בחודש אייר, יצא צבא ישראל את חיל מצרים לשבור. ולקחת את כל הנשק אשר צבר, ולהשמיד אותו בתוך המדבר: בימים ההם כשבת נאצר על כסאו, הנחית צבא ישראל מהלומה בחילו. וימהרו אצטגניניו להבהילו. כי מן השמים הייתה לו: עודם מדברים עמו. ושליחים מסיני הבהילוהו להקימו, ויספרו לו את אשר צה"ל עשה בעמו, ומכלה בהם את זעמו: מכה בהם צבא ישראל עד השמדם, ולוקח מהם את נשקם, וכספם וחפציהם אשר נמצאו בחיקם. ואין מציל אותם מידם: היכו בהם צבא ישראל גם בלילה, ויכבשו מהם את כונתילה, ואתה יושב על כסאך בתוך החוילה, קום חפש לך איזה תחבולה: טובעו חילותיך במצולה, ולקחו מהם את אבר־עגילה, ולא נשאר זכר לכל הקהילה, גם לך וליועציך לא תהיה מחילה: וירדפם צבא ישראל בשמחה וגילה, מרפיח ועד חאן יונס עד המיתלה, ויסתערו על צבאותיך בדרך סלולה הנה משה דיין הכין לך פלילה: פקד על צבא ישראל בדרך אחרת יקיפוך, ומדרך טיראן יעקפוך, ויקחו את כל השלל וינגפוך, ומאור אל חושך יהדפוך: ויחשבו אותך ככלב נושך, ויקחו עליך את שארם א־שייך, בוש והכלם אולי חמתך תשכך, וחיל האוויר את צבאותיך ירכך: הנה טייסי ישראל בשישים רגע הפציצוך, מסואץ ועד קהיר שרפוך, ויבואו הצנחנים ויבהילוך, קבורת חמור יקברוך:

בלילה ההיא נדדה שנת המצרי, מפחד הצבא העברי, ויצעק מר עלי צברי, ויאמר אוי לי על שברי: ויקרא נאצר לכל יועציו להצילו, מיד משה דיין וחילו, ויספר להם את אשר עולל לו, איכה יתחכמה לו: ויאמרו לו חכמיו ויועציו צוה על צבאותיך לברוח. בכל אשר תשאם הרוח, ישאו רגליהם וינועו בלי לנוח, לפני צאת רבין יצחק בשדה לשוח: הנה צה"ל מסתער בכח אדיר, וינפץ חילותיך אל הקיר, ואת קציניך בכבל הסגיר, ולקח עליך את עוג'ה אלחפיר: וישמע נאצר את דברי הבשורה, ויצעק צעקה גדולה ומרה, ויקרא את עמאר להיות לו לעזרה, מיד משה דיין הנורא: ויאמר עמאר לעמיתו המצרי, איעצך עצה נכונה בדוגרי, אל תתחכם נגד הצבא העברי, הוא יכניע את הצבא הסורי בשנת תשכ"ז בחודש העשירי: צוה על צבאותיך לברוח מפניו. פן ישמיד את כל עריך באווירוניו, ויוריש את מצרים לבניו, כי נלחם לו האל משמי מעוניו: ויצו על צבאותיו מתוך ארץ מצרים, ברחו מהיהודים בלי נעלים, ויתעו במדבר מבלי מים, כי נגזר עליהם מן השמים: וימותו צבאותיו במדבר ברעש ובצמא. קום שדר נאום אל האומה, מתוך ארץ מצרים ארץ הזוהמא, ושא עליך את כל הכלימה, כי

רדפוּך ישראל עד חרמה: השפלת את המצרים מזקן ועד בחור, יככה ה' בחרב ובחרחור, וחרפת מצרים מעליך לא תסור, והיית אף עצוב ועצור: ויהומך ה' מהומה ממרומי ערץ, ויגרה בך את כל החיות מקצוי ארץ. וישם קץ למלכותך ויפרץ בך פרץ, ויגזור עליך כיליון וחרץ: שפכת דם בחורי ישראל הקדושים והטהורים, יכך ה' בחרב ובטחורים, כן תשכל אתה ועמך מבניכם הממזרים, ותהיו כפרה על כל היהודים הנשארים: גאית על כל העמים, לא חשבת לאורך ימים, כפרת באדונך צור העולמים, והוא שוחק עליך ממרומים, הוא יגאל את עמו ישראל ברחמים.⁸

9

"יחיו כל חיילינו"

הרב זכריה זרמתי

(בניגון של "יהי שלום בחילנו")

יחיו כל חיילינו, יחיו כל חיילינו

ושלוח במחנם

בגבורה ועוז נלחמו לשחרר עם לא אלמן, אמן. (ב' פעמים)

שכם חברון כל יהודה (ב' פעמים)

ושומרון לא נשכחה

בידינו עיר העתיקה ולכל בית ישראל, אמן. (ב' פעמים)

לא אדום לא בן קטורה (ב' פעמים)

לא מלאכי חבלה

יניסו בני איש מלחמה, צבאות ה' מעל ראשם, אמן (ב' פעמים)

מעזה ועד סיני (ב' פעמים)

כף רגלם שם ידרכו

את הארץ אשר ראו להם האלהים נתנו אמן (ב' פעמים)

בא יבוא גואלנו (ב' פעמים)

לפשוט מעמו בגדי דל

ובכוח מעשיו ילבישהו מדי צה"ל, אמן (ב' פעמים)⁹

הצעות לנוסחי תפילות הודאה ליום ירושלים^א

נוסח שחיבר הרב ישראל אריאל, ראש 'מכון-המקדש', ירושלים (סידור המקדש)

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל המלחמות שעשית לנו בימים ההם בזמן הזה בקום עמי ערב כאיש אחד על ישראל היושבים בטח בארצם, אמרו: לכו ונכחידם מגוי ולא ייזכר שם ישראל עוד, וביקשו להשמיד ולכלות את נידחי ישראל המתכנסים מכל קצוות תבל לארצם ולמולדתם לבנותה מחרבותיה ולהקימה משממתה. ואתה, ברחמיך הרבים, עמדת לעמך בעת צרתם; נתת להם עוז וגבורה וקמו על אויביהם. בששה ימים הניסו את צבאות ערב אשר נקבצו עליהם, הפיצום לכל רוח, רדפום והכניעום. בדלקם אחריהם באו צבאות ישראל אל חבלי ארץ נרחבים בארץ אשר נשבעת לאברהם יצחק ויעקב, והציבו גבולם מים סוף ועד הגולן בבשן. בשמונה ועשרים בחודש אייר קמו בניך ועלו לירושלים עירך ובאו לחצרות קדשך ואל מקום מקדשך בתרועה ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך.

יהי רצון מלפניך שכשם שגאלתנו והבאתנו אל יום ירושלים להודות לפניך על נסיך ועל נפלאותיך, כן תגיענו בחסדיך הרבים למועדים ורגלים אחרים, שמחים בבנין עירך ובבנין מקדשך וששים בעבודתך. השב שכינתך לציון עירך ומזבח חדש בציון תכין ובעבודת בית המקדש נשמח כולנו, ושם נעבדך ביראה, כימי עולם וכשנים קדמוניות.

נוסח שחיבר הרב דוד בר-חיים, ראש מכון שילה, ירושלים

על הנסים, הגבורות, התשועות, המלחמות והפדות שפעשית עמנו ועם אבותינו בימים ההם בזמן הזה. בשנת עשרים לתקומתנו, בקום עלינו בני ערב. אמרו: לכו ונכחידם מגוי, ולא יזכר שם ישראל עוד (תהלים פג, ה). ואתה, ברחמיך הרבים, עמדת לנו בעת צרתנו; רבת את ריבנו, דנת את דיננו, נקמת את נקמתנו. מסרת רבים ביד מעטים, ורשעים ביד צדיקים. המה פרעו ונפלו; ונאנחנו קמנו ונתעודד! (תהלים כ, ט). באו צבאותיה אל חבלי ארץ נחלה אשר נשבעת לאברהם ליצחק וליעקב לתת לנו. לה עשית שם גדול בעולם, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה. ובחדש השני בשמונה ועשרים בו, עמדות היו רגלינו בשעריך, ירושלים (תהלים קכב, ב). כשם שפעשית לנו תשועה בימים ההם, כך עשה עמנו בעת הזאת, ונודה לשמך לנצח.

א. נוסחים נוספים שנוסחו מיד עם סיום המלחמה ראה: ר"י ברמן, הצפה, ח' בסיון תשכ"ז - "על הנסים"; ר"א אלינר, שם, כ' בסיון תשכ"ז - תוספת ל"מודים דרבנן".

נוסח שחיבר הרב פרופ' יואל אליצור, איש ארץ ישראל וממייסדי עפרה

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל המלחמות שעשית לנו בימים ההם בזמן הזה: בימים אשר קמו עלינו אויבינו להכריתנו, וברית כרתו ביניהם לאבדנו, וממזרח וממערב בהמוניהם הקיפוננו, ואת מצרי ים סוף סגרו עלינו. ואתה ברחמיך הרבים הפחת בנו רוח עוז וגבורה, ועליהם הפלת אימתה ופחד. ובשלוש שעות השמדנו את מטוסייהם, ובששה ימי ישועה הפלתם לפנינו, רכב הברזל אשר להם עלה באש ובעשן, והם נסו בשבעה דרכים ונעליהם מאחוריהם. על הרשעים הגאים זעמך שפכת ולעמך ישראל פניך הארת, מרחבי ארץ הנחלתנו, אל ערי אבותינו הביאותנו, ובגבורה ותפארה אל עיר קדשך והר מרום שכינתך העליתנו. אנא מלך חנון ורחום, למדנו לבחור בחיים ובטוב ולחשוך בארץ חמדה, תן כבוד לעמך תהילה ליראיך, שמחה לארצך וששון לעירך והר קדשך, ונודה תמיד לשמך הגדול.

תפילה לשלום ירושלים

הרב שאר־ישוב כהן (תרפ"ח-תשע"ו), רבה של חיפה

לאחר שחרור ירושלים התכנסה מועצת הרבנות הראשית לישראל בראשות הרב הראשי לישראל, הרב איסר יהודה אונטרמן, בכ"ט באייר תשכ"ז, וקראה לקיים בשבת הקרובה, שחלה בפרשת 'נשא', תפילת הודיה חגיגית בבתי הכנסת. עוד קראה הרבנות הראשית "לשמור את ההתעוררות והסגולות היקרות, שהתעוררו בימי המלחמה". אולם פרט לשבת זו, שחלה בשנת תשכ"ז, לא נמשכה מסורת זו, וחגיגות ההודיה לה' על שחרור העיר – נערכו בעיקר ביום השחרור, כ"ח באייר, יום ירושלים. בשנת תשס"ח פנה ר' אליעזר שפר, ראש ארגון "איחוד בתי הכנסת בישראל", אל הרב שאר־ישוב כהן וביקש ממנו לחבר תפילת הודיה מיוחדת לכבודה ולשלומה של ירושלים, שתיקרא בשבת מיוחדת, שתיערך בכל שנה בשבת שלפני יום ירושלים ותיקרא: "שבת שלום ירושלים". הרב שאר־ישוב כהן נענה לבקשה וחיבר תפילה שהופצה לבתי כנסת וקהילות בישראל ובכל רחבי העולם, ונאמרת בחגיגות בתפילת השבת. בשנת תשס"ט אף הולחן לתפילה לחן מיוחד בידי המלחין אלי יפה.¹⁰

נוסח התפילה:

"אבינו שבשמים, הבוחר בציון ובירושלים, אשר איווית למושב לך את עיר הקודש, ברוך כל בונה, בניה ודורשי שלומה, ושלח ברכה והצלחה בכל מעשי־ידיהם ופרוש עליה סוכת־שלומך, וקיים בה מקרא שכתוב: "למען ציון לא אחשה, ולמען ירושלים לא אשקוט, עד יצא כנגה צדקה, וישועתה כלפיד יבער" ובנה אותה במהרה בימינו בניין עולם, וכיסא דוד עבדך במהרה לתוכה תכין. ברוך מנחם ציון ובונה ירושלים מעתה ועד עולם. אמן כן יהי רצון".